

*Izvorni znanstveni članak/
Original scientific paper
Prihvaćeno: 12.5.2017.*

dr. sc. Lidija Nikolić,

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište u Osijeku
lnikolic@foozos.hr

EVALUACIJA MODELA GLAZBENOGA OBRAZOVANJA BUDUĆIH UČITELJA PRIMARNOGA OBRAZOVANJA

Sažetak: *Cilj je istraživanja evaluacija postojećega modela glazbenoga obrazovanja budućih učitelja i svojstava nastave glazbe na učiteljskim studijima u Hrvatskoj. Istraživanje je provedeno anketiranjem studenata učiteljskog studija na Učiteljskom fakultetu u Osijeku (N=307), Učiteljskom fakultetu u Zagrebu (N=344) i Odjelu za izobrazbu učitelja i odgojitelja Sveučilišta u Zadru (N=121) te među nastavnicima glazbe (N=12) na učiteljskim studijima u Hrvatskoj. Postojeći model glazbenoga obrazovanja budućih učitelja evaluiran je jednim stupnjem iznad prosječne ocjene, a između ocjena studenata i nastavnika nema značajne razlike. Utvrđena je značajna razlika u evaluaciji modela kod studenata s različitih fakulteta. Evaluacija materijalnih uvjeta pokazala je kako je opremljenost učionica za nastavu glazbe dobra osim u nedovoljnoj opremljenosti glazbenim instrumentima koje bi studenti mogli upotrebljavati tijekom nastavnoga procesa. U radu se predlažu moguća rješenja proizašla iz ovog istraživanja koja bi mogla dovesti kvalitativnih promjena u glazbenom obrazovanju budućih učitelja.*

Ključne riječi: *glazbene kompetencije; koncepcija glazbenoga obrazovanja; nastava glazbe; učiteljski studij.*

1. Uvod

Ukupna kompetentnost učitelja primarnoga obrazovanja u Hrvatskoj podrazumijeva i kompetencije za podučavanje glazbe u prvim četirima razreda osnovne škole, stoga učiteljski studiji u Hrvatskoj obuhvaćaju i glazbeno obrazovanje učitelja. Kako bi mogao planirati i izvoditi nastavu Glazbene kulture, učitelj treba biti dovoljno glazbeno obrazovan te posjedovati glazbene kompetencije (izvođačke kompetencije sviranja i pjevanja, znanja iz područja glazbe, kompetencije za analitičko slušanje glazbe, glazbena kreativnost) i metodičke kompetencije za poučavanje glazbe (Dobrota, 2002; Nikolić, 2014; Svalina, 2015; Šulentić Begić, 2013). Rezultati dosadašnjih istraživanja (Dobrota, 2002; Nikolić, Ercegovac-Jagnjić i Bogunović, 2013; Riman, 2003; Svalina, 2015; Nikolić i Ercegovac-Jagnjić, 2010; Šulentić Begić i Birtić, 2012; Šulentić Begić, 2016) upućuju na manjkavosti u glazbenom obrazovanju učitelja bilo da se govori o njihovim znanjima iz područja glazbe, izvođačkim glazbenim kompetencijama, predmetnim metodičkim kompetencijama ili stavovima prema nastavnom predmetu Glaz-

bene kulture, glazbenom obrazovanju i glazbi uopće. Stoga, potrebno je istražiti koja svojstva postojećega modela glazbenoga obrazovanja učitelja pridonose kompetentnosti učitelja za poučavanje glazbe, a koja zbog svoje slabe učinkovitosti upućuju na potrebu uvođenja promjena u glazbeno obrazovanje na studiju.

Problematika kompetentnosti učitelja za poučavanje glazbe u nižim razredima osnovne škole uočena je u različitim zemljama, obrazovnim sustavima i kulturama. Svima je zajedničko to da razredni učitelji imaju slabo samopouzdanje i ne osjećaju se kompetentnima za izvođenje nastave glazbe kao za druge nastavne predmete (Nikolić, 2014; Svalina, 2015; Šulentić Begić, 2016). Slabo samopouzdanje i volja za izvođenjem nastave glazbe mogu biti uvjetovani slabim kompetencijama za poučavanje glazbe, ali to ne mora biti pravilo. Bresler (1993) je istaknula da zahtjevna glazbena praksa razvija odbojnost prema podučavanju glazbe jer učitelji imaju malo glazbenoga predznanja i stoga slabo samopouzdanje, a osim toga učitelji glazbeno obrazovanje doživljavaju kao posebnu vještinu, poseban jezik i pedagošku praksu koju oni sami nisu imali prilike iskusiti. Promišljanje o kvalitetnom glazbenom obrazovanju na učiteljskom studiju treba uzeti u obzir pronalaženje prave mjere i načina glazbenoga obrazovanja budućih učitelja, kako bi njihova kompetentnost za podučavanje glazbe osim glazbenih, metodičkih i pedagoških kompetencija obuhvatila samopouzdanje i entuzijizam da se izvodi nastava glazbene kulture u nižim razredima osnovne škole.

Učinkovitost glazbenoga obrazovanja budućih učitelja istraživana je diljem svijeta, ali, s obzirom na različitost obrazovnih sustava, a naročito glazbenoga obrazovanja na učiteljskim studijima, rezultati tih istraživanja, posebno u dijelu koji se odnosi na kvalitetu nastave glazbe, često se ne mogu rabiti za usporedbu. U Hrvatskoj se tek posljednjih godina pojavilo zanimanje za istraživanja nekih oblika nastave glazbe i problema koji prate nastavu glazbe na učiteljskim studijima (Ercegovac-Jagnjić i Nikolić, 2010; Krnić i Kekez 2016; Nikolić i Ercegovac-Jagnjić, 2010; Svalina, 2009; Svalina i Škojo, 2009; Šenk i Ercegovac-Jagnjić, 2004; Šulentić Begić, 2009, 2016). Do sada se objavljeni radovi bave: problematikom vokalno-instrumentalne nastave, problematikom uspješnosti stjecanja znanja iz područja poznavanja vokalne glazbe te onom provođenja aktivnosti za razvoj kreativnosti studenata/učitelja u glazbi. Nadalje, istraživanja se bave pitanjem glazbenih sposobnosti studenata, njihovog straha od javnoga izvođenja glazbe kao i pitanjem primjene modela *skupne nastave* (više u Šulentić Begić, 2016). Međutim, još se traže odgovori na pitanja:

- kako treba koncipirati glazbeno obrazovanje budućih učitelja primarnoga obrazovanja kako bi ono dovelo do poboljšanja u kompetentnosti učitelja za poučavanje glazbe te
- kako nastava glazbe na učiteljskom studiju utječe na stjecanje i razvoj kompetencija za poučavanje glazbe?

2. Konceptija glazbenoga obrazovanja i nastava glazbe na učiteljskom studiju

Glazbeno obrazovanje učitelja primarnoga obrazovanja u hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu bitno se razlikuje od drugih europskih zemalja. U školama pojedinih zemalja nastavu glazbe može voditi razredni učitelj (Austrija, Engleska, Fin-

ska, Irska, Italija, Mađarska, Nizozemska, Norveška, Škotska, Švedska), drugi učitelj (Mađarska, Norveška, Njemačka, Škotska), predmetni nastavnik/glazbeni pedagog (Nizozemska, Škotska) ili školovani glazbenik (Engleska, Francuska), koji u određenu ustanovu dolazi samo kako bi podučavao glazbu u nižim razredima osnovne škole (Šulentić Begić i Begić, 2014b). Stoga, glazbeno obrazovanje budućih učitelja različito je među zemljama s drugačijim odgojno-obrazovnim sustavima u odnosu na izvođenje nastave glazbe u primarnom obrazovanju. Šulentić Begić i Begić (2014a) u analizi studijskih programa više europskih zemalja pokazali su kako se u programima nekih studija za obrazovanje učitelja ne nalaze nastavni predmeti koji bi podržali stjecanje kompetencija za poučavanje glazbe, dok neki studiji u okviru svojih programa imaju po nekoliko takvih nastavnih predmeta. Najveća zastupljenost glazbenih kolegija na učiteljskim studijima ističe se u zemljama s prostora bivše Jugoslavije koje slijede svoju obrazovnu tradiciju u teorijskom glazbenom obrazovanju, vokalno-instrumentalnoj obuci i metodičkom obrazovanju.

Koncipiranje sklopa nastavnih predmeta koji podržavaju glazbeno obrazovanje učitelja još uvijek traži najbolji obujam i strukturu uzimajući u obzir početak učenja glazbe u odrasloj dobi, najčešće bez prijemnoga ispita s provjerom glazbenih sposobnosti studenata, s vrlo ograničenim brojem nastavnih sati i s obzirom na to da se nastava izvodi u obliku skupne nastave. Zbog spomenutih uvjeta, ali i zbog različitih ciljeva učenja glazbe, tradicionalno, dubinsko i intenzivno stjecanje glazbenih znanja i vještina po uzoru na specijalističko glazbeno obrazovanje nije moguće niti je prikladno za glazbeno obrazovanje na učiteljskom studiju.

Analizom programa učiteljskih studija koji se trenutačno provode u Hrvatskoj (Filozofski fakultet u Splitu, Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja u Zadru, Odjel za obrazovanje učitelja i odgojitelja u Puli, Učiteljski fakultet u Osijeku, Učiteljski fakultet u Rijeci, Učiteljski fakultet u Zagrebu) utvrđeno je da se budući učitelji glazbeno obrazuju na svim učiteljskim studijima i to konceptom teorijskih i praktičnih glazbenih predmeta koji se uz skupinu obveznih glazbenih kolegija izvode i u različitim oblicima izborne nastave. Među fakultetima postoje male razlike u njihovim nazivima, satnici, redosljedu i ukupnom trajanju glazbenoga obrazovanja na studijima.¹

Prema ciljevima, ishodima učenja i sadržajima, glazbeni kolegiji mogu se svrstati u četiri skupine:

1. vokalno-instrumentalna nastava (Sviranje I, Sviranje II, Glazbeni praktikum I–V, Vokalni praktikum, Instrumentalni praktikum, Vokalno-instrumentalni praktikum), čiji su ishodi učenja prije svega glazbeno izvođenje (klavijatura, gitara);
2. teorijski predmeti glazbe (Teorija glazbe, Glazbena kultura, Glazbena kultura I i II, Glazbeno pismo, Notno pismo), čiji su ishodi prije svega stjecanje znanja u području glazbe;

¹ Analiza programa glazbenoga obrazovanja učitelja u Hrvatskoj provedena je na temelju programa studija i reda predavanja istaknutih na internetskim stranicama pojedinih fakulteta koji takve studije izvode (*Integrirani preddiplomski i diplomski petogodišnji sveučilišni studij za školskoga učitelja/učiteljicu* 2005; *Program studija*, 2005; *Studijski program integriranog preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog učiteljskog studija s izmjenama i dopunama*, 2008; *Integrirani preddiplomski i diplomski studij za učitelje*, 2005; *Studijski program, Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij (pročišćeni tekst)*, 2013; *Red predavanja 2012/13.*, 2012).

3. metodika nastave glazbene kulture (Metodika glazbene kulture I i II, Metodika nastave glazbene kulture I–IV), čiji su ishodi stjecanje znanja i prakse iz predmetne metodike;
4. izborni predmeti glazbe (Dječje glazbeno stvaralaštvo, Glazbena slušaonica I i II, Zborno pjevanje I–IV, Glazbeni praktikum I i II, Glazbena radionica I i II, Folklorna glazba, Glazbena animacija I i II, Impostacija glasa I–IV, Razvijanje sluha i ritma I–IV, Skupno muziciranje I–X, Skladboglasje).

U Tablici 1. prikazan je redoslijed kolegija i ukupna satnica obveznih glazbenih kolegija na svim studijima u Hrvatskoj grupiranih prema primarnim ishodima učenja.

Tablica 1. Raspored glazbenih kolegija na učiteljskim studijima u Hrvatskoj

Učiteljski studij	semestri										Ukupan broj sati obvezne nastave
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10	
Osijek	T	T	V	V	V		M	M			235
Zagreb			T	V	T	V	V	M	M	M	225
Zadar		V		T	V	M	M	M	M		195
Rijeka	T	V	V	T	V	V	V	M	M		300
Split	T	V	V	V	T		M	M	M		265
Pula		T	T	V	V	V	M	M	M		270

Legenda: **T** = teorijska nastava glazbe; **V** = vokalno-instrumentalna nastava; **M** = metodika nastave glazbene kulture; **I** = izborna nastava glazbe

Ako se analizira redoslijed učenja glazbenih sadržaja, jasno je da se na većem broju fakulteta (Osijek, Pula, Rijeka, Split) prvo uči notno pismo, potom sviranje i pjevanje, dok se na učiteljskim studijima u Zadru, prema planu i programu, prvo uči sviranje i pjevanje pa tek onda notno pismo. Dakle, unatoč tome što priroda učenja glazbe zahtijeva usporedno učenje glazbene teorije i prakse, na nekim fakultetima to nije slučaj. Opravdano je mišljenje da bi bilo potrebno revidirati plan nastavnih predmeta na studijima i svrstati ih prema logici struke kako bi se postigla najveća učinkovitost procesa stjecanja i razvoja glazbenih kompetencija i metodičkih kompetencija za podučavanje glazbe. Svim je fakultetima zajedničko da se metodika nastave glazbene kulture uči posljednja u nizu glazbenih nastavnih predmeta. Na svim fakultetima glazbeni su kolegiji obvezni (navedeni pod 1, 2 i 3), a pojedini fakulteti prema svojim programima nude i izborne predmete (navedeni pod 4). Njihova izbornost ovisi o izvedbenom nastavnom planu za svaku akademsku godinu i odluci svakoga studenta hoće li određeni izborni predmet odabrati. Stoga se kompetenci-

je, koje se stječu na izbornim nastavnim predmetima, ne mogu podrazumijevati u ukupnoj kompetentnosti budućih učitelja za podučavanje glazbe.

Nastavni predmeti glazbe najčešće su jednosemestralni, a u malom broju se pojavljuju oni koji su dvosemestralni. Konceptija obrazovanja koja glazbene kolegije dijeli na jednosemestralne nepovoljno utječe na kontinuitet u stjecanju i razvoju glazbenih kompetencija i nameće međusobno odvajanje glazbenih sadržaja koji bi se trebali prožimati. Obujam glazbenoga obrazovanja na studijima kreće se od 195 do 300 sati obveznih kolegija glazbe (Tablica 1) što čini prilično veliku razliku u stjecanju i razvoju glazbenih kompetencija. Tako velik raskorak među fakultetima u satnici i sukcesivnosti nastavnih predmeta upućuje na potrebu revizije programa glazbenoga obrazovanja na učiteljskim studijima kako bi se postigla ujednačenost glazbenih kompetencija budućih učitelja na nacionalnoj razini.

Ciljevi, ishodi učenja i sadržaji pojedinih nastavnih predmeta na različitim fakultetima izraženi su različito, od vrlo šturo sročениh do detaljno opisanih u pojedinim glazbenim kolegijima, pa se ne može provesti analiza kojom bi se ustanovilo u kojoj mjeri ciljevi i sadržaji nastavnih predmeta pridonose stjecanju potrebnih kompetencija za poučavanje glazbe.

Nastava glazbenih kolegija organizirana je u obliku predavanja, seminara i vježbi, ali se postavlja pitanje kvalitete njezine realizacije s obzirom na različit broj studenata na godini studija na pojedinom fakultetu.² Prema *Pravilniku o osnovama financiranja visoke naobrazbe na javnim visokim učilištima* (1996), skupina studenata za predavanje ima do 150 studenata, seminar do 30, metodičke vježbe do 15, a skupine vježbi nastave glazbe onih programa kojima glazba nije glavni predmet do 12 studenata. Za nastavu glazbe na učiteljskom studiju od iznimne je važnosti interakcija predavača i studenata i njihov neposredan odnos te stvaranje uvjeta za veće sudjelovanje u glazbenim aktivnostima koje obuhvaćaju različite praktične aktivnosti (analitičko slušanje glazbe, individualno i skupno izvođenje glazbe, različite oblike glazbenih igara i drugo) koje podržavaju učenje o glazbi i metodici nastave glazbene kulture. Za njihovo neometano i svrhovito provođenje, osim dostatnoga vremena i odgovarajućega prostora i opreme, ključan je i primjeren broj studenata.

Glazbeno obrazovanje podrazumijeva dugotrajnu, kontinuiranu i aktivnu uključenost studenta u različite oblike stjecanja i razvoja glazbenih kompetencija i metodičkih kompetencija za poučavanje glazbe. Zbog svoje specifičnosti i vremenske ograničenosti tijekom učiteljskoga studija dano vrijeme treba iskoristiti u najvećoj mogućoj mjeri i to svrhovitim nastavnim sadržajima i aktivnostima koje su vođene primjerenim metodama i postupcima. Kako se uz stjecanje kompetencija za vođenje nastave glazbe trebaju razviti i odgovarajući stavovi studenata prema važnosti glazbe za buduće učenike i nastavi glazbe te na njihovom samopouzdanju da takvu nastavu izvode, potrebno je provoditi evaluaciju postignuća studenata, učinkovitosti metoda i postupaka, nastavne klime, praćenja mijenjanja stavova studenata o

² Primjerice, broj studenata na predavanjima u Zadru iznosi oko 45, a u Zagrebu oko 150 studenata što za podučavanje glazbe čini neusporedivu razliku (*Plan upisa 2014.-2015. Sveučilišta u Zadru; Tablica – upisne kvote Sveučilišta u Zagrebu*).

glazbi i nastavi glazbe te pristupa nastavnika glazbe na studiju. Međutim, nastavni je proces uvjetovan planom i programom studija i glazbenih nastavnih predmeta. Nastavnik, kao organizator nastavnoga procesa i evaluator postignuća studenata, ima mogućnosti i ograničenja koja proizlaze upravo iz plana i programa studija, davnoga vremena, kontinuiteta i sukcesivnosti nastavnih predmeta glazbe te postavljenih ishoda učenja i nastavnih sadržaja. U tom je smislu koncepcija važna kao i sam nastavnik. Stoga, potrebna je evaluacija i koncepcije i nastavnoga procesa kako bi se model glazbene nastave evaluirao sa svrhom upućivanja na njegova kvalitetna svojstva koje treba zadržati, ali i onih koja svojom slabom učinkovitošću pokazuju nužnost uvođenja promjena.

3. Metoda

Cilj istraživanja jest evaluacija postojećega modela glazbenoga obrazovanja budućih učitelja i svojstava nastave glazbe na učiteljskim studijima u Hrvatskoj.

Posebni su ciljevi istraživanja:

- evaluirati postojeći model glazbenoga obrazovanja budućih učitelja i nastavu glazbe na učiteljskim studijima
- utvrditi postoji li razlika u evaluacijama studenata i nastavnika učiteljskih studija
- utvrditi postoji li značajna razlika u evaluaciji glazbenoga obrazovanja među studentima učiteljskih studija na različitim fakultetima
- utvrditi materijalne uvjete nastave glazbe na fakultetima.

Sudionici

Istraživanje je realizirano sa studentima svih pet godina učiteljskoga studija na Učiteljskom fakultetu u Osijeku (N=307), Učiteljskom fakultetu u Zagrebu (N=344) i Odjelu za izobrazbu učitelja i odgojitelja Sveučilišta u Zadru (N=121), kao i među nastavnicima³ glazbe na učiteljskim studijima u Hrvatskoj. Uzorak je prigodan, a obuhvatio je 772 studenta i 12 nastavnika.

Kako bi se evidentirali podatci i mišljenja studenata istraživanjem se željelo obuhvati više fakulteta, naročito zato što se na različitim fakultetima ne provode potpuno isti planovi i programi glazbenoga obrazovanja budućih učitelja. Učiteljski studij pohađa većinom ženska populacija, pa je i u ovom istraživanju evidentirano 96,9% djevojaka (N=748), dok je mladića tek 3,1% (N=24). Starost ispitanih studenata kreće se od 18 do 29 godina (M=21,40; SD=1,67).

Istraživanje je imalo za cilj ispitivanje mišljenja svih nastavnika koji sudjeluju u glazbenom obrazovanju budućih učitelja. Međutim, iz 9 gradova, odnosno od 30 zamoljenih nastavnika istraživanju se odazvalo 9 nastavnica i 3 nastavnika iz 5 gradova (Osijek, N=4; Zagreb, N=3; Rijeka, N=2; Split, N=2; Pula, N=1). Ispitani nastavnici imali su od 40 do 61 godinu (M=51,50; SD=13,44; N=12). Rad nastavnika glazbe na učiteljskom studiju trajao je od 2 do 25 godina (M=13,25; SD=7,86) pa se može očekivati da će mišljenja i evaluacija nastavnika biti odraz nastavne prakse na fakultetima u Hrvatskoj.

³ U radu se pod pojmom nastavnik misli na sveučilišnog nastavnika.

Instrumenti i postupak

Za prikupljanje općih podataka i procjena kreirana su dva upitnika: *Upitnik za studente učiteljskih studija* i *Upitnik za nastavnike učiteljskih studija*. Upitnici su napravljeni u tiskanom obliku, a predviđeno trajanje popunjavanja bilo je 15 minuta.

Upitnici su sadržavali 21 pitanje. U pitanjima od 1. do 3. prikupljali su se podatci za *opće varijable* (spol, starost, mjesto fakulteta). U pitanju 4. tražio se podatak o *obrazovnoj varijabli* koja se razlikovala kod upitnika za nastavnike od upitnika za studente. Kod upitnika za nastavnike obrazovni status odnosio se na godine rada na učiteljskom studiju, a kod studenata se odnosio na godinu studija koju pohađaju. U pitanjima od 5. do 9. *evaluirani su materijalni uvjeti nastave glazbe* pitanjima višestrukoga izbora. Podatci o varijabli *evaluacija postojećega modela glazbenoga obrazovanja i svojstva nastave glazbe na učiteljskim studijima* prikupljeni su u pitanjima od 10. do 21. Čestice od 10. do 19. sadržavale su tvrdnje i ponuđenu Likertovu skalu slaganja od 7 stupnjeva (1 – uopće se ne slažem, 7 – u potpunosti se slažem, a 4 – niti se slažem niti ne slažem). Koeficijent unutarne pouzdanosti skale (Cronbachova alpha) iznosi $\alpha=0,89$.⁴ Pitanja 20. i 21. otvorenoga su tipa u kojima su ispitanici mogli napisati po tri dobra svojstva i po tri najznačajnije poteškoće u vezi s glazbenim obrazovanjem budućih učitelja, a uvedena su radi stjecanja boljega uvida u istraživani problem. Odgovori na pitanja 20. i 21. označeni su i grupirani logičkom analizom, a izdvojeni su samo oni odgovori koji su se pojavili kod najmanje 10% studenata i 10% nastavnika (ostali odgovori nisu analizirani).

Anketiranje je obavljeno na kraju akademske godine, tijekom svibnja 2014. godine, na trima fakultetima sa studentima i s nastavnicima na pet fakulteta koji izvode programe učiteljskoga studija.

Prikupljeni podatci obrađeni su kvalitativnom i kvantitativnom analizom. Kvalitativna analiza obuhvatila je redukciju, sređivanje podataka, vrednovanje, uspoređivanje i izvođenje zaključaka (Mužić, 1979). Prikupljeni su podatci nominalnih varijabli kodirani i grupirani. Rabljena je deskriptivna statistika (postotak, aritmetička sredina, standardna devijacija) i inferencijska statistika: *t-test*, jednofaktorska analiza varijance (ANOVA).-

4. Rezultati i interpretacija

Evaluacija - studenti

Primjerenost glazbenoga obrazovanja studenata za izvođenje nastave glazbe u nižim razredima osnovne škole i osmišljenost glazbenih predmeta na studiju kako bi budući učitelji stekli potrebne glazbene kompetencije studenti su evaluirali ocjenom koja je jedan stupanj iznad prosječnog stupnja slaganja, a podjednako su ocijenili i primjerenost metoda i postupaka na nastavi glazbe na studiju u odnosu na predznanja studenata (Tablica 2). Isti stupanj slaganja je izražen i kod tvrdnje da studenti žele steći znanja o glazbi i metodici nastave glazbene kulture, ali kod tvrdnji

⁴ Unutarnja pouzdanost skale kod nastavnika iznosi $\alpha=0,84$, a kod studenata $\alpha=0,89$.

da studenti žele učiti svirati i pjevati te da vole glazbene predmete na studiju izražen je prosječan stupanj slaganja. Svojstva nastave glazbe na učiteljskim studijima osim primjerenosti metoda evaluirana su i ishodima učenja. Poznavanje elementarne teorije glazbe, znanja te iskustva iz metodike nastave glazbene kulture studenti su ocijenili jednim stupnjem iznad prosječnog stupnja slaganja, a sviranje i pjevanje studenata ocijenjeno je još jednim stupnjem više.

Studenti su najvišu ocjenu dali u procjeni uspješnosti studenata u stjecanju vještina sviranja i pjevanja, a najnižu zanimanju studenata za učenje sviranja i pjevanja. Ukupna je ocjena evaluacije pokazala da su studenti model glazbenoga obrazovanja i nastavu glazbe na učiteljskim studijima evaluirali ocjenom koja je jedan stupanj iznad prosječnog stupnja slaganja na skali (M=4,94) u kojoj, unatoč prosječnom zanimanju studenata, oni najveću uspješnost postižu u učenju sviranja i pjevanja (Tablica 2).

Tablica 2. Evaluacija postojećega modela glazbenoga obrazovanja – studenti

<i>1 – uopće se ne slažem do 7 – u potpunosti se slažem</i> <i>Slaganje sa sljedećim tvrdnjama:</i>	N	M	SD	Min.	Max.
10. Sadašnje glazbeno obrazovanje na studiju primjereno obučava studente za izvođenje nastave Glazbene kulture u nižim razredima osnovne škole.	771	5,36	1,42	1	7
11. Studenti vole glazbene predmete na studiju.	770	3,99	1,57	1	7
12. Studenti žele učiti svirati i pjevati.	770	4,20	1,38	1	7
13. Studenti žele steći znanja o glazbi i metodici nastave glazbene kulture.	771	4,51	1,28	1	7
14. Glazbeni predmeti na studiju primjereno su osmišljeni kako bi budući učitelji stekli potrebne glazbene kompetencije.	770	4,94	1,39	1	7
15. Na kraju studija studenti mogu korektno odsvirati i otpjevati dječju pjesmu.	767	5,71	1,28	1	7
16. Na kraju studija studenti poznaju elementarnu teoriju glazbe kako bi s razumijevanjem čitali partituru.	765	5,29	1,38	1	7
17. Metode i postupci kod obrade novoga gradiva na glazbenoj nastavi primjereni su predznanju studenata.	767	4,74	1,56	1	7
18. Kada završavaju studij, studenti imaju znanja iz metodike nastave glazbene kulture za kompetentno izvođenje nastave Glazbene kulture.	762	5,40	1,27	1	7
19. Kada završavaju studij, studenti imaju praktična metodička iskustva u nastavi Glazbene kulture.	761	5,33	1,24	1	7
Ukupna ocjena	747	4,94	0,98	1,2	7

Kako bi se ispitalo postoji li razlika u evaluaciji studenta među pojedinim fakultetima, pristupilo se statističkoj analizi ukupne ocjene evaluacije dobivenom iz svih čestica od 10. do 19. Ukupna ocjena evaluacije postojećega modela i nastave glazbe na fakultetu u Osijeku jest 5,44 (N=291; SD=0,85; Min.=1,6; Max.=7), u Zadru

4,89 (N=116; SD=0,97; Min.=1,6; Max.=6,7), a u Zagrebu 4,53 (N=340; SD=0,89; Min.=1,2; Max.=7). Primjenom jednofaktorske analize varijance pokazano je da među trima različitim fakultetima postoje razlike u evaluaciji modela i svojstava nastave glazbe jer je izračunata statistički značajna razlika na razini 0,01 ($F(2, 744) = 83,06$; $p < 0,01$). Naknadno uspoređivanje pomoću Tukeyevog HSD testa pokazuje da su razlike značajne među svim trima fakultetima, a studenti iz Osijeka najpozitivnije evaluiraju model i svojstva nastave glazbe, zatim studenti iz Zadra, a najnižom ocjenom evaluiran je model i nastava u Zagrebu.

Potvrda značajnosti razlika rezultata evaluacije među pojedinim fakultetima može upućivati na utjecaj manjih različitosti u modelu glazbenoga obrazovanja budućih učitelja među različitim fakultetima. Međutim, usporedbom ocjena različitih modela među fakultetima u odnosu na ukupnu satnicu, sukcesivnost i kontinuitet glazbenih kolegija ne može se naći objašnjenje. Iako je u Osijeku najveći broj sati obvezne nastave, najmanji broj sati u Zadru i bolja ocjena nego u Zagrebu pokazuje da ukupan broj sati obvezne nastave nije čimbenik razlike u evaluaciji glazbenoga obrazovanja. Upravo je u Zagrebu uvažena logika usporednoga učenja teorije glazbe i vokalno-instrumentalne nastave, što nije slučaj u Osijeku i Zadru, a ipak je ocjena modela u Zagrebu najslabija. Također, u Zagrebu je zadovoljen uvjet kontinuiteta koji je u Osijeku i Zadru prekinut semestrom bez obvezne nastave glazbe i pokazao da niti kontinuitet nije bio presudan čimbenik. Stoga, nameće se pitanje je li sam model glazbenoga obrazovanja najznačajniji čimbenik ili su to nastavnici koji realiziraju zadani model.

Kao dobre strane postojećega modela studenti su naveli stjecanje vještina sviranja (44,43%) i pjevanja (31,22%), učenje teorije glazbe (16,97%) i metodike nastave glazbene kulture (13,86%) što pokazuje kako postojeći model obuhvaća one aspekte glazbenoga obrazovanja koja studenti smatraju vrijednim za njihovu kompetentnost za podučavanje glazbe. Svojstva postojećega glazbenoga obrazovanja koja su studenti istaknuli kao najveće poteškoće jesu poteškoće s učenjem sviranja (22,67%), pjevanja (21,63%) i učenjem teorije glazbe (10,75%), a kao problem istaknuli su i nezainteresiranost studenata (11,4%). Poteškoće u stjecanju vještina sviranja i pjevanja očekivane su s obzirom na prosječnu dob studenata, na izostanak glazbenih znanja studenata koji se upisuju na učiteljski studij te činjenicu da se studenti upisuju bez selekcije prema razini razvijenosti glazbenih sposobnosti, ali i nezainteresiranost dijela studenata koju su studenti također istaknuli kao otežavajući čimbenik učenja glazbe na studiju. Slaba zainteresiranost studenata značajna je poteškoća studentima jer otežava učenje glazbe koje zahtijeva svakodnevno, disciplinirano i dugotrajno zalaganje studenata. Ta poteškoća stavlja velike zahtjeve i pred nastavnike glazbe koji trebaju pronalaziti načine poticanja studenta, razvijanja njihovoga zanimanja i motivacije za učenje glazbe iako neki studenti ne žele stjecati glazbene vještine i znanja.

Nastava glazbe uvjetovana je *materijalnom opremljenošću* učionice u kojoj se ona izvodi u različitim oblicima, od manjih skupina za vježbe do velikih skupina u kojima se održavaju predavanja. Rezultati istraživanja među studentima pokazali su kako u učionicama na fakultetima u kojima se provodilo ispitivanje ima ploču s crtovljem, audiovizualnu opremu i glazbeni instrument za nastavnika (Tablica 3).

Rezultat odgovora na tvrdnju da neka od učionica u kojima se održava glazbena nastava, manjeg postotka ispitanika, upućuje na stanje u praksi. Fakulteti imaju opremljene učionice za nastavu glazbe, ali se iz različitih praktično prostornih problema nastava izvodi i u učionicama koje nisu namijenjene za nastavu glazbe. Veći broj ispitanika tvrdi da učionice nisu opremljene glazbenim instrumentima kojima bi se studenti mogli služiti u nastavničkom procesu.

Većina studenata tvrdi da im je omogućeno vježbanje sviranja na fakultetu.

Tablica 3. Evaluacija materijalnih uvjeta nastave glazbe – studenti

Učionica za glazbenu nastavu opremljena je...	DA		NE		NE ZNAM		Ukupno N
	N	%	N	%	N	%	
5. ... pločom s crtovljem.	638	82,86	62	8,05	70	9,09	770
6. ... audiovizualnom opremom.	586	76,20	67	8,71	116	15,08	769
7. ... glazbenim instrumentom za nastavnika.	689	89,60	19	2,47	61	7,93	769
8. ... glazbenim instrumentima za sve studente u skupini.	182	23,67	503	65,41	84	10,92	769
9. Studentima je omogućeno vježbanje sviranja na fakultetu.	579	75,09	115	14,92	77	9,99	771

Kada se usporede rezultati pojedinih fakulteta na kojima studiraju studenti uključeni u ovo istraživanje, može se zaključiti kako je materijalna opremljenost učionica u kojoj se izvodi nastava glazbe i mogućnost vježbanja u zgradi fakulteta u Osijeku i Zadru podjednaka, dok su ti uvjeti, prema ispitanim elementima, nešto slabiji u Zagrebu.

Prema odgovorima studenata može se zaključiti kako su materijalni uvjeti nastave glazbe dobri, ali oni bi mogli biti bolji kada bi se nabavili instrumenti koje bi studenti mogli upotrebljavati u nastavnom procesu. Opremljenost glazbenim instrumentima za svakoga studenta u skupini omogućila bi različite metodičke pristupe i omogućila studentima da budu aktivniji na nastavi glazbe. Poboljšanje materijalnih uvjeta ostvarilo bi se i osiguravanjem jedinstvenog prostora na fakultetu koji će biti opremljen glazbenim instrumentima kako bi studenti mogli samostalno vježbati, što trenutačno nije moguće na svim fakultetima.

Evaluacija – nastavnici

Nastavnici su izrazili prosječan stupanj slaganja s tvrdnjom da sadašnje glazbeno obrazovanje primjereno obučava studente za nastavu Glazbene kulture, dok su jednim stupnjem više ocijenili osmišljenost glazbenih predmeta na studiju te primjerenost metoda i postupaka u nastavi glazbe (Tablica 4). Mišljenje da studenti vole glazbene pred-

mete na studiju, žele naučiti svirati i pjevati i žele steći znanja o glazbi i metodici nastave glazbene kulture, nastavnici su izrazili jednim stupnjem iznad prosječnog stupnja slaganja na skali. Podjedanko slaganje nastavnici su izrazili kada su procjenjivali sviranje i pjevanje studenata na kraju studija te njihova znanja i iskustva iz metodike nastave glazbene kulture, a znanja iz elementarne teorije glazbe prosječnim stupnjem slaganja.

Najslabija ocjena na skali, postignuta kod procjene znanja studenata o elementarnoj teoriji glazbe, upućuje na manje težište nastave glazbe na poznavanje teorije glazbe (Tablica 4). Najviša ocjena metoda u nastavi glazbe na studiju pokazuje nastojanja nastavnika da prilagode metode predznanju studenata, a najviša ocjena postignutih ishoda učenja jesu znanja iz metodike nastave glazbene kulture što pokazuje usmjerenost glazbenoga obrazovanja prema nastavnoj praksi u razredu. Prosječna ocjena i raspršenost rezultata evaluacije primjerenosti glazbenoga obrazovanja budućih učitelja može upozoriti na različita gledišta nastavnika o usklađenosti glazbenoga obrazovanja na učiteljskom studiju u odnosu na potrebe nastavne prakse u školi. Kada se promatra ukupna ocjena nastavnika prema svim istraživanim elementima, nastavnici su postojeći model glazbenoga obrazovanja i nastavu glazbe na učiteljskom studiju evaluirali ocjenom koja je jedan stupanj iznad prosječne ocjene ($M=4,70$).

Tablica 4. Evaluacija modela glazbenoga obrazovanja – nastavnici

<i>1– uopće se ne slažem do 7– u potpunosti se slažem</i> <i>Slaganje sa sljedećim tvrdnjama:</i>	N	M	SD	Min.	Max.
10. Sadašnje glazbeno obrazovanje na studiju primjereno obučava studente za izvođenje nastave Glazbene kulture u nižim razredima osnovne škole.	12	4,33	1,67	1	7
11. Studenti vole glazbene predmete na studiju.	12	4,83	1,34	2	7
12. Studenti žele učiti svirati i pjevati.	12	4,58	1,31	2	7
13. Studenti žele steći znanja o glazbi i metodici nastave glazbene kulture.	12	4,92	1,38	2	7
14. Glazbeni predmeti na studiju primjereno su osmišljeni kako bi budući učitelji stekli potrebne glazbene kompetencije.	12	4,50	1,57	2	7
15. Na kraju studija studenti mogu korektno odsvirati i otpjevati dječju pjesmu.	12	4,75	1,36	2	7
16. Na kraju studija studenti poznaju elementarnu teoriju glazbe kako bi s razumijevanjem čitali partituru.	12	3,92	1,44	1	6
17. Metode i postupci kod obrade novoga gradiva na glazbenoj nastavi primjereni su predznanju studenata.	12	5,25	1,54	2	7
18. Kada završavaju studij, studenti imaju znanja iz metodike nastave glazbene kulture za kompetentno izvođenje nastave Glazbene kulture.	12	5,17	1,40	2	7
19. Kada završavaju studij, studenti imaju praktična metodička iskustva u nastavi Glazbene kulture.	12	4,75	1,81	1	7
Ukupna ocjena	12	4,70	0,96	2,5	6,3

Kao dobra svojstva postojećega modela glazbenoga obrazovanja budućih učitelja nastavnici su izdvojili stjecanje vještina pjevanja (66,67%), vještine sviranja (66,67%), stjecanje znanja iz metodike nastave Glazbene kulture i iskustva vođenja glazbenih aktivnosti u razredu (66,67%) te stjecanje elementarnih znanja o glazbi (16,67%). Iz navedenih odgovora može se zaključiti kako nastavnici koji vode nastavu glazbe kvalitetno glazbeno obrazovanje vide kroz vještine sviranja i pjevanja te znanja i iskustava iz predmetne metodike.

Najznačajnijim poteškoćama glazbenoga obrazovanja na učiteljskom studiju nastavnici smatraju nedovoljnu razvijenost glazbenih sposobnosti kod studenata (25%), slabo predznanje o glazbi (16,67%), nedostatak radnih navika kod studenata (16,67%) te poteškoće s materijalnim uvjetima vježbanja studenata (16,67%). Poteškoće koje su naveli nastavnici, a u vezi s modelom glazbenoga obrazovanja, jesu i prekratko vremensko razdoblje za stjecanje vještina sviranja i pjevanja (16,67%) i premalo prakse studenata u školi (16,67%). Može se uočiti kako poteškoće postojećega modela nastavnici vide u predznanju i glazbenim sposobnostima s kojima studenti dolaze na studij, zatim manjkavostima samoga modela, ali i u zalaganju studenata u procesu učenja glazbe.

Kako bi se dobio što bolji uvid u *materijalne uvjete nastave glazbe*, evaluacija je provedena i s nastavnicima na pet fakulteta (Osijek, Zagreb, Pula, Rijeka, Split). Nastavnici su se izjasnili da u svim učionicama u kojima se izvodi nastava glazbe postoji glazbeni instrument za nastavnika, a u većini učionica postoji ploča s crtovljem (Tablica 5.). U više od pola učionica namijenjenih glazbenoj nastavi postoji audiovizualna oprema, a kod pola ispitanika postoje učionice koje imaju glazbene instrumente za sve studente u skupini. Više od pola nastavnika izjasnilo se da je studentima omogućeno vježbanje sviranja na fakultetu.

Tablica 5. Evaluacija materijalnih uvjeta nastave glazbe – nastavnici

Učionica za glazbenu nastavu opremljena je...	DA		NE		NE ZNAM		Ukupno N
	N	%	N	%	N	%	
5. ... pločom s crtovljem.	10	83,33	2	16,67	0	0	12
6. ... audiovizualnom opremom.	8	66,67	4	33,33	0	0	12
7. ... glazbenim instrumentom za nastavnika.	12	100	0	0	0	0	12
8. ... glazbenim instrumentima za sve studente u skupini.	6	50	6	50	0	0	12
9. Studentima je omogućeno vježbanje sviranja na fakultetu.	8	66,67	2	16,67	2	16,67	12

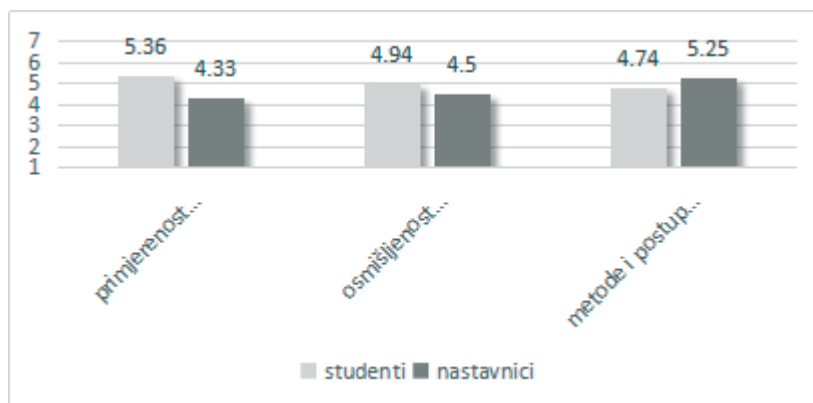
Za uspješnost nastave glazbe izuzetno je važna i opremljenost učionica u kojima se ona izvodi, a evaluacija je pokazala da je opremljenost prilično dobra, osim kada se govori o glazbenim instrumentima za studente na kojima bi oni mogli sudjelovati u nastavi.

Usporedba evaluacije modela glazbenoga obrazovanja između studenata i nastavnika

Unutrašnja evaluacija postojećega modela glazbenoga obrazovanja budućih učitelja ispitivanjem studenata i nastavnika različitih fakulteta pomogla je stvaranju cjelovitije i objektivnije slike o trenutnom modelu iz perspektive obiju skupina sudionika nastavnoga procesa. Usporedba rezultata evaluacije postojećega modela studija između nastavnika i studenata može uputiti na relevantnost dobivene procjene, na točke slaganja i značajnijega neslaganja u procjenama u odnosu na postojeći model te na svojstva koja treba zadržati i ona koja zbog slabe učinkovitosti treba mijenjati kako bi se pronašao kvalitetniji model glazbenoga obrazovanja budućih učitelja.

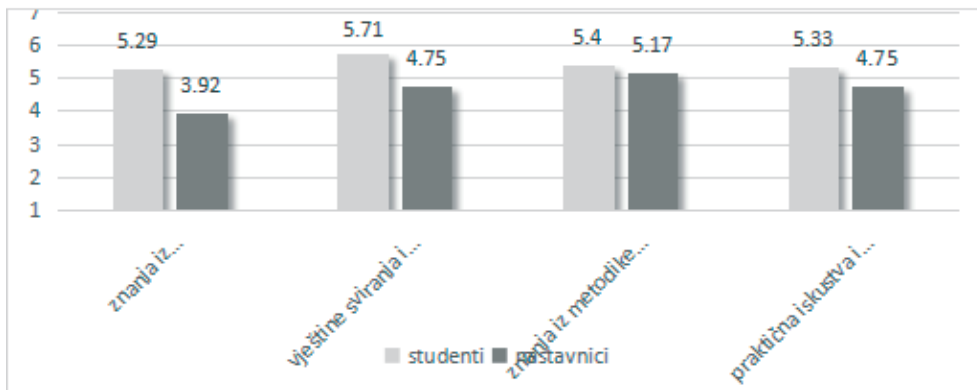
Studenti ($M=4,94$) i nastavnici ($M=4,70$) postojeći su model glazbenoga obrazovanja i nastavu glazbe na učiteljskim studijima evaluirali ocjenom koja je jedan stupanj iznad prosjeka. Statistički značajnu razliku između ovih dviju ocjena ($t(757)=0,84$; $p>0,05$) nije pokazao *t-test* nezavisnih uzoraka pa se može zaključiti kako je postojeći model glazbenoga obrazovanja i nastave glazbe na učiteljskom studiju u ocjenjivanim elementima zadovoljavajući.

Kako bi se istražilo slažu li se obje skupine ispitanika oko pojedinih pokazatelja modela i nastave glazbe uspoređeni su rezultati po pojedinim pitanjima. Nastavnici su svoju ocjenu primjerenosti glazbenoga obrazovanja budućih učitelja izrazili prosječnim stupnjem slaganja ($M=4,33$), a studenti jednim stupnjem više ($M=5,36$). Razlika između tih dvaju rezultata jest statistički značajna ($t(781)=2,476$; $p<0,05$), što je potvrdio i *t-test* nezavisnih uzoraka kao i to da su nastavnici bili kritičniji u tom dijelu procjene. Obje skupine ispitanika podjednako su ocijenili osmišljenost glazbenih kolegija na studiju i primjerenost metoda i postupaka u nastavi glazbe jednim stupnjem iznad prosjeka te nema statistički značajnih razlika između tih rezultata (Graf 1).

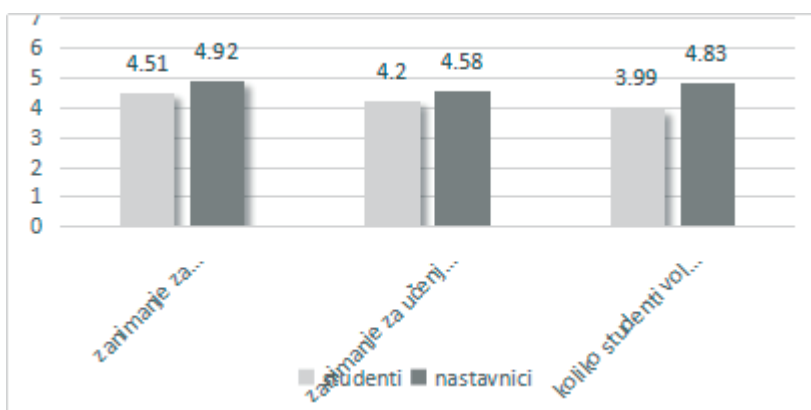
Graf 1. Usporedba evaluacije modela

Najbolje ocijenjeni ishodi učenja jesu sviranje i pjevanje studenata, koje su nastavnici ocijenili ocjenom koja je za jedan stupanj viša od prosječne vrijednosti na skali ($M=4,75$), a kod studenata je ocjena za još jedan stupanj viša ($M=5,71$) (Graf 2), dok je *t-test* nezavisnih uzoraka pokazao da je razlika statistički značajna ($t(777)=2,57$; $p<0,01$). Kada je riječ o znanjima i praktičnim iskustvima iz metodike nastave glazbene kulture, obje skupine ispitanika ocijenile su ih jednim stupnjem više od prosječnog stupnja slaganja te nema statistički značajne razlike među tim ocjenama. Procjene studenata ($M=5,29$) i nastavnika ($M=3,92$) razilaze se u jednom stupnju kod ocjene znanja iz elementarne teorije glazbe, a razlika između tih dviju ocjena statistički je značajna ($t(775)=3,42$; $p<0,01$). Dakle, kod ocjenjivanju ishoda učenja nastavnici su bili malo kritičniji. Navedene vrijednosti ishoda učenja kojima su studenti i nastavnici evaluirali nastavu glazbe pokazuju razinu učinkovitosti nastave čiji su ishodi evaluirani ocjenom koja je malo viša od prosječne.

Graf 2. Usporedba evaluacije ishoda učenja nastave glazbe

Važnost zanimanja studenata za glazbene kolegije i stjecanje glazbenih kompetencija odražava doprinos studenata u uspješnosti glazbenoga obrazovanja na učiteljskom studiju. Zainteresiranost studenata za stjecanje znanja iz glazbe i metodike nastave glazbene kulture procijenjena je podjednako kod rezultata studenata i nastavnika i to ocjenom koja je jedan stupanj viša od prosječne vrijednosti na skali (Graf 3). Studenti su prosječnom ocjenom evaluirali zanimanje studenata za učenje sviranja i pjevanja te izrazili prosječnu ocjenu koliko studenti vole glazbene kolegije, dok nastavnici imaju malo veću procjenu, međutim, nije utvrđena statistički značajna razlika među tim česticama.

Graf 3. Usporedba evaluacije zanimanja studenata za učenje glazbe na studiju

Pitanja otvorenoga tipa omogućila su slobodu ispitanicima da svojim riječima istaknu dobre strane postojećega modela glazbenoga obrazovanja budućih učitelja i poteškoće koje uočavaju u glazbenom obrazovanju na studiju. Nabrojana su dobra svojstva koja su i kod nastavnika i kod studenata ista te bi ih svakako trebalo zadržati u budućem modelu glazbenoga obrazovanja budućih učitelja, a to su:

1. stjecanje vještina sviranja i pjevanja
2. stjecanje znanja i iskustava iz metodike nastave glazbene kulture
3. stjecanje elementarnih znanja o glazbi i iz teorije glazbe.

Istaknute poteškoće kod studenata i nastavnika izražene su iz različitih perspektiva sudionika nastavnoga procesa. Kod studenata se odgovori mogu svesti na dva oblika:

- a. poteškoće u učenju sviranja, pjevanja i teorije glazbe
- b. nezainteresiranost studenata.

Nastavnici na poteškoće postojećega modela glazbenoga obrazovanja na učiteljskom studiju gledaju iz šire perspektive nego studenti. U poteškoćama koje su naveli nastavnici mogu se uočiti uzroci poteškoća koje su naveli studenti, a to su:

- a. niska razina razvijenosti glazbenih sposobnosti i slabo glazbeno predznanje studenata
- b. nedostaci modela koji se očituju u prekratkome vremenskom razdoblju za stjecanje vještina sviranja i pjevanja te premalo prakse u školi
- c. nedovoljno razvijene radne navike kod studenata
- d. slabi materijalni uvjeti studenata za vježbanje sviranja i pjevanja.

Usporedba evaluacije postojećega modela glazbenoga obrazovanja budućih učitelja pokazala je kako su nastavnici i studenti vrlo slično ocijenili trenutačni model glazbenoga obrazovanja budućih učitelja i potvrdila relevantnost i objektivnost rezultata provedene unutrašnje evaluacije.

5. Zaključak

Nastava glazbe na učiteljskom studiju treba biti usmjerena k cilju obrazovanja učitelja koji će kompetentno voditi nastavu Glazbene kulture u nižim razredima osnovne škole. Od njih se očekuje da imaju potrebna znanja i vještine te da će biti osposobljeni za planiranje, realizaciju i evaluaciju nastave glazbe, kao i za usavršavanje u području predmetne metodike i cjeloživotno učenje.

Postojeći model glazbenoga obrazovanja budućih učitelja na fakultetima u Hrvatskoj studenti i nastavnici su evaluirali kao dobar te da ima kvalitetna svojstva koja treba zadržati, a ona se odnose na stjecanje vještine sviranja i pjevanja, stjecanje znanja i iskustava iz metodike nastave glazbene kulture i stjecanje elementarnih znanja o glazbi i iz teorije glazbe. Unatoč uočenim nelogičnostima u planovima i programima učiteljskih studija koje se odnose na problematičnu sukcesivnost i satnicu glazbenih kolegija, postignuća studenata u stjecanju glazbenih kompetencija evaluirana su ocjenom koja je jedan stupanj iznad prosječne ocjene. Iako su se evaluacije studenata i nastavnika pokazale podjednakima, veća kritičnost nastavnika glazbe u pojedinim dijelovima evaluacije upućuje na to da nastavnici uočavaju potrebu promjena u koncepciji glazbenoga obrazovanja koja će dovesti do kvalitetnijega glazbenog obrazovanja budućih učitelja primarnoga obrazovanja. Razlika u ocjeni modela glazbenoga obrazovanja među fakultetima pokazala je važnost uloge samih nastavnika glazbe koji svojim pristupom mogu ublažiti programske nedostatke i druge otežavajuće okolnosti nastave glazbe.

Materijalna opremljenost učionica u kojima se izvodi nastava glazbe na učiteljskim fakultetima u Hrvatskoj zadovoljavajuća je osim u dijelu koji se tiče glazbenih instrumenata za svakoga pojedinog studenta u skupini kako bi se njime mogao koristiti u nastavi glazbe, ali i u odnosu na mogućnost samostalnoga vježbanja sviranja i pjevanja studenata na fakultetu izvan nastave.

U ovom se istraživanju pokazalo kako bi se kvalitativne promjene u glazbenom obrazovanju budućih učitelja mogle ostvariti:

- revidiranjem planova i programa glazbenih kolegija na učiteljskim studijima u Hrvatskoj kako bi se zadovoljila logika struke u sukcesivnosti nastavnih predmeta koji podržavaju istovremenost usvajanja glazbenih vještina i znanja iz područja glazbe, ujednačavanje i preciziranje ciljeva, ishoda učenja i sadržaja glazbenih kolegija te satnice među različitim fakultetima kako bi se stvorili uvjeti za ujednačavanje glazbene kompetentnosti kod svih budućih učitelja koji će izvoditi nastavu Glazbene kulture u nižim razredima osnovne škole u Hrvatskoj
- uvođenjem prijemnoga ispita s eliminacijom kandidata koji nemaju ni najmanju razinu razvijenosti glazbenih sposobnosti kako bi se osigurao osnovni preduvjet stjecanja i razvijanja glazbenih kompetencija
- produžavanjem razdoblja učenja sviranja i pjevanja u odnosu na postojeći model
- opremanjem učionica za nastavu glazbe glazbenim instrumentima koje će

studenti moći rabiti u nastavnom procesu te osiguravanje prostora i glazbenih instrumenata koji će biti dostupni studentima za samostalno vježbanje sviranja i pjevanja izvan nastave.

Nastojanja podizanja kvalitete i učinkovitosti glazbenoga obrazovanja budućih učitelja trebala bi uključivati istraživanje metoda u nastavi glazbe na studiju za buduće učitelje koja trebaju pokazati koji su načini rada učinkoviti. Međutim, za istraživanje metoda potrebno je ujednačavanje modela glazbenoga obrazovanja na svim fakultetima kako bi se omogućila kontroliranost uvjeta istraživanja metoda i primjenjivost pojedinih metoda na svim fakultetima. Buduća bi istraživanja trebala rasvijetliti pitanje motivacije studenata za učenje glazbe s obzirom na to da su nastavnici, ali i sami studenti to istaknuli kao otežavajući čimbenik glazbenoga obrazovanja na učiteljskim studijima. S obzirom na dobru ocjenu postojećega modela glazbenoga obrazovanja na učiteljskim studijima u Hrvatskoj i nezadovoljavajuće pokazatelje u školskoj praksi nastave glazbene kulture, potrebna su dalja istraživanja kako bi se poboljšala kvaliteta nastava glazbene kulture u primarnom obrazovanju.

Literatura

1. Bresler, L. (1993). Music in a double-bind: Instruction by non-specialists in elementary schools. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 115: 1–14.
2. Dobrota, S. (2002). Glazbena nastava u razrednoj nastavi. *Tonovi*, 40: 35-48.
3. Ercegovac-Jagnjić, G. i Nikolić, L. (2010). Trema studenata prilikom sviranja i pjevanja. U: T. Vrandečić i A. Didović (ur.), *Glas i glazbeni instrument u odgoju i obrazovanju* (str. 90-102). Zagreb: Grafobiro Dominić.
4. *Integrirani preddiplomski i diplomski studij za učitelje* (2005). Sveučilište u Zadru, Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja. Posjećeno 12. studenog 2014. na <http://www.unizd.hr/ucitelji-odgojitelji/Studijskiprogrami/Preddiplomskiidiplomskistudijzau%C4%8Ditelje/tabid/3292/Default.aspx>
5. *Integrirani preddiplomski i diplomski petogodišnji sveučilišni studij za školskoga učitelja/učiteljicu* (2005). Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Visoka učiteljska škola. Posjećeno 12. studenog 2014. na http://web.foozos.hr/images/dokumenti/bolonjski-programi/Skolski_ucitelj_Osijek.pdf
6. Krnić, M. i Kekez, M. (2016). Ishodi učenja u kognitivnom području glazbeno-vokalne naobrazbe magistara primarnog obrazovanja u komparativnoj perspektivi. *Školski vjesnik: časopis za pedagoška i školska pitanja*, 65(Tematski broj): 91-103.
7. Mužić, V. (1979). *Metodologija pedagoškog istraživanja*. Sarajevo: IGKRO „Svjetlost“ – OOUR Zavod za udžbenike.
8. Nikolić, L. (2014). Obrazovanje budućih učitelja razredne nastave za vođenje pevanja u razredu U: M. Petrović (ur.), *Sociološki aspekt pedagogije i izvođaštva u scenskim umetnostima* (str. 81-99). Beograd: Fakultet muzičke umetnosti.
9. Nikolić, L. i Ercegovac-Jagnjić, G. (2010). Uloga glazbenih sposobnosti u glazbenom obrazovanju učitelja primarnog obrazovanja. *Metodika: časopis za teoriju i praksu metodika u predškolskom odgoju, školskoj i visokoškolskoj izobrazbi*, 11(20): 23-33.

10. Nikolić, L. i Ercegovac-Jagnjić, G., Bogunović. B. (2013). The influence of primary teachers' educational models on elements of their musical competence. *Croatian Journal of Education*, 15 (4): 1033-1056.
11. *Plan upisa 2014.-2015. Sveučilišta u Zadru*. Posjećeno 16. kolovoza 2014. na http://www.rektorski-zbor.hr/fileadmin/rektorat/O_Sveucilistu/Tijela_sluzbe/Rektorski_zbor/NATJECAJ_2014_2015/Plan_upisa_2014.-2015._Sveuciliste_u_Zadru.pdf
12. *Pravilnik o osnovama financiranja visoke naobrazbe na javnim visokim učilištima* (1996). Zagreb: Ministarstvo znanosti i tehnologije. Posjećeno 05. lipnja 2015. na <http://www.mzos.hr/dbApp/pregled.aspx?offset=0&appName=propisi&search=2>
13. *Program studija* (2005). Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet. Posjećeno 12.11.2014. na http://www.ffst.unist.hr/_download/repository/Program_studija.pdf
14. *Red predavanja 2012/13.* (2012). Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. Posjećeno 12. studenog 2014. na http://issuu.com/uciteljski.fakultet.zagreb/docs/red_predavanja-2012-2013
15. Riman, M. (2003). Važnost učiteljevih osobina za uspješan rad u nastavi glazbenog odgoja. U: R. Bacalja (ur.), *Djetinjstvo, razvoj i odgoj: zbornik radova sa znanstveno-stručnog skupa* (str. 159-167). Zadar: Sveučilište u Zadru, Stručni odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja predškolske djece.
16. Rojko, P. (1996). *Metodika nastave glazbe, Teorijsko-tematski aspekti*. Osijek: Sveučilište Jospa Jurja Strossmayera, Pedagoški fakultet.
17. *Studijski program, Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij (pročišćeni tekst)* (2013). Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet. Posjećeno 12. studenog 2014. na http://www.ufri.uniri.hr/files/studiji/STUDIJSKI_PROGRAM_US_proieni_tekst_s_odlukama.pdf
18. *Studijski program integriranog preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog učiteljskog studija s izmjenama i dopunama* (2008). Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Odjel za obrazovanje učitelja i odgojitelja. Posjećeno 12. studenog 2014. na http://www.unipu.hr/uploads/media/Microsoft_Word-INTEGRIRANI_SVEUCILISNI_UCITELJSKI_STUDIJSKI_s_izmjenama_i_dopunama_02.pdf
19. Svalina, V. (2009). Kreativni pristup glazbenom obrazovanju budućih učitelja. U: K. Munk (ur.), *Poticanje stvaralaštva u odgoju i obrazovanju* (str. 93-106). Zagreb: Profil International.
20. Svalina, V. (2015). *Kurikulum nastave glazbene kulture i kompetencije za poučavanje glazbe*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti.
21. Svalina, V. i Škojo, T. (2009). Nacionalni kurikulum i glazbeno obrazovanje budućih učitelja. *Tonovi*, 24(2): 66-80.
22. Šenk, L. i Ercegovac-Jagnjić, G. (2004). Poteškoće u nastavi sviranja na učiteljskom studiju. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 12: 116-124.
23. Šulentić Begić, J. (2009). Razvoj kreativnosti studenata Učiteljskog studija u kolegiju Metodika glazbene kulture. *Tonovi*, 54: 81-96.
24. Šulentić Begić, J. (2013). Kompetencije učitelja primarnoga obrazovanja za poučavanje glazbe. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 29(1): 252-269.

25. Šulentić Begić, J. (2016). Glazbene kompetencije studenata učiteljskog studija. *Napredak: časopis za pedagoški teoriju i praksu*, 157(1-2): 55-69.
26. Šulentić Begić, J. i Begić, A. (2014a). Glazbena naobrazba učitelja primarnog obrazovanja u europskim državama. U: I. Prskalo, A. Jurčević Lozančić i Z. Braičić (ur.), *14. Dani Mate Demarina – Suvremeni izazovi teorije i prakse odgoja i obrazovanja, 14th Mate Demarina Days Contemporary Challenges to Educational Theory and Practice* (str. 285-294). Zagreb: Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu.
27. Šulentić Begić, J. i Begić, A. (2014b). Nastava glazbe u primarnom obrazovanju u europskim državama. *Metodički ogledi*, 21(1), 23-45.
28. Šulentić Begić, J. i Birtić, V. (2012). Otvoreni model nastave glazbene kulture u primarnom obrazovanju u nekim osječkim osnovnim školama. *Tonovi*, 60: 72-84.
29. *Tablica – upisne kvote Sveučilišta u Zagrebu*. Posjećeno 16. kolovoza 2014. na http://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/Novosti_press/Mediji/Priopcenja/Tablica_-_upisne_kvote_SuZ_-_preddiplomski_studiji_-_ak._god._2014-2015.pdf

EVALUATION OF THE MODEL OF MUSIC EDUCATION OF FUTURE TEACHERS OF PRIMARY EDUCATION

Abstract: *The aim of this research is to evaluate the existing model of music education for future teachers as well as the characteristics of music teaching at various teaching study programmes in Croatia. A survey has been conducted among students at the Faculty of Education in Osijek (N = 307), the Faculty of Teacher Education in Zagreb (N = 344), the Department for Education of Teachers and Pre-school Teachers of the University of Zadar (N = 121), and among music teachers (N = 12) at teacher study programmes in Croatia. The existing model of music education for future teachers has been evaluated as better than average, both by students and teachers alike. A significant difference in model evaluation has been established among students from different faculties. The evaluation of material conditions has shown that music classrooms are well-equipped, except when it comes to musical instruments that could be used by students in lessons. The paper proposes possible solutions, resulting from the research, which could lead to qualitative changes in music education of future teachers.*

Keywords: *music competences, music education concept, music teaching, teaching studies*